

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg skal først lige rette en lille misforståelse hos fru Jytte Andersen.

Jeg bebrejdede ikke fru Jytte Andersen, at hun havde læst aviser. Jeg bebrejdede fru Jytte Andersen, at hun ikke havde fundet de mange angreb fra DA's side mod arbejdsministeren i aviserne, som ville have forklaret fru Jytte Andersen, at det ikke er DA's holdning, jeg giver udtryk for. DA har tværtom følt sig foranlediget til at angribe mine holdninger.

Så skal jeg om spørgsmålet om EF og ligestillingen – uden at jeg her søger forhandlingsoplæg på nogen måde til direktivforslag, som måtte komme – sige, at det er min principielle holdning, at vi i Danmark for så vidt angår ligestilling er længere end gennemsnittet af EF-lande. Det er min principielle holdning, at det skal vi også være, fordi vi i Danmark skal have reel ligestilling mellem kønnene. Så denne principielle holdning vil jeg gerne give udtryk for uden at tage stilling til direktivforslag, som endnu ikke foreligger.

Så skal jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg synes, det var mest hensigtsmæssigt med et skriftligt spørgsmål, så jeg kan give et skriftligt svar, og hvis der kommer et skriftligt spørgsmål over meget hurtigt, skal jeg sørge for, der kommer et skriftligt svar over meget hurtigt, og jeg håber, begge dele kan nås inden tredjebehandlingen på torsdag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes, idet 51 stemte for, 65 imod.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 55 stemte for, 60 imod.

§ 1, ændringsforslag nr. 3 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-

handling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 64:

Forslag til lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselov m.v.

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 26/10 88. Første behandling 3/11 88. Betænkning 29/3 89).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

*Forhandling***Jytte Andersen (S):**

Ministeren signalerede lige før en meget positiv holdning til noget, der skal ske om ½ år eller et års tid. Det, man kunne ønske sig, var, at de positive signaler holdt, når de konkrete afstemninger skulle foretages, men det gør de jo desværre ikke.

Heller ikke omkring dette forslag har ministeren – eller flertallet for den sags skyld – været særlig bevægelige her ved andenbehandlingen.

Jeg vil godt sige på Socialdemokratiets vegne, at vi vil ikke afvise, at der sker nogle forbedringer med dette forslag, og derfor vil jeg med det samme sige, at vi støtter forslaget ved tredjebehandlingen, men vi synes ærlig talt, at det er rent ud sagt ærgerligt, at vi ikke bruger lejligheden – nu hvor vi har loven til behandling – til at gøre den fuldstændig.

Vi har i forbindelse med andenbehandlingen fremsat nogle forslag, som SF har tilsluttet sig, og det siger vi selvfølgelig tak for. Så er der flere om de rigtige synspunkter. Det drejer sig bl.a. om at sikre, at der er regler for ansættelsessamtaler, hvori vi præciserer, at tillidsrepræsentan-

[Jytte Andersen]

ter, hvis der findes sådanne, skal være til stede. Herved kunne vi sikre, at kvinder – og det er som regel kvinder – ikke bliver udsat for diskriminerende spørgsmål i ansættelsessituationen. Det kunne vi bruge lejligheden til, hvis flertal ville.

I denne lovgivning kunne vi sikre omvendt bevisbyrde. Vi kunne sikre lønmodtagerne mod afskedigelse eller rettere sagt sikre, at arbejdsgiveren alene tog saglige hensyn og skulle bevise, om hans – det er som regel hanner – forvaltning var i overensstemmelse med lovgivningen.

Vi har været ude for under udvalgsbehandlingen, at der har været tvivl om, hvorvidt vi med forslagene, som vi har stillet, svækkede det fagretlige system. Jeg vil præcisere her, at det gør vi ikke, idet vi henleder opmærksomheden på, at der i § 1, stk. 3, i lovgivningen grundlæggende er tale om, at alle spørgsmål kan behandles i det fagretlige system, også selv om vores ændringsforslag måtte blive vedtaget.

Vi kan ved afslutningen af dette udvalgsarbejde desværre konstatere, at arbejdsministeren i virkeligheden ikke har gjort andet end det, han har fået pålagt ved det socialdemokratiske beslutningsforslag, der fik tilslutning af Det Radikale Venstre og SF i sidste folketingssamling. Forslaget sagde, at man ikke måtte fyre kvinder, der var gravide, eller mænd og kvinder, der var i en barselorlovssituation. Det pålagde det såkaldt daværende alternative flertal regeringen, og det har regeringen og arbejdsministeren nu valgt at ekspanedere.

Vi oplever lidt det ændringsforslag, som arbejdsministeren nu har stillet hårdt presset af SF og formentlig også af fru Elisabeth Arnold, som et mislykket forsøg på at indsnævre det forbud, når det gjaldt om, om folk var i arbejde eller de var under fravær. Vi synes ærlig talt også, at vi ved denne lejlighed vil takke Ligestilingsrådet – nu er fru Grethe Fenger Møller ikke i salen – fordi det faktisk i et udmærket og velargumenterende brev og ved henvendelse til Arbejdsmarkedsudvalget beviste, at hvis forslaget blev vedtaget, som det forelå fra arbejdsministerens side, ville der blive forringede vilkår for gravide og folk, der var i en barselorlovssituation.

Vi kan selvfølgelig kun støtte arbejdsministerens forslag, fordi det retter op på den mislyd, der var i forhold til det pålæg, som det alternative flertal pålagde regeringen at få ekspederet.

Vi synes som sagt, at det er ærgerligt, hr. minister, at vi ikke sammen kan bruge lejligheden til at gøre ligebehandlingsloven perfekt.

Vi synes i øvrigt også, at vi ikke har fået diskuteret nok spørgsmålet om, hvorvidt vi skal have ligelønsloven og ligebehandlingsloven på et eller andet tidspunkt arbejdet sammen i én lovgivning. Det ville jeg anbefale her på falderebet af andenbehandlingen, men vi skal vende tilbage til nogle ændringer i ligebehandlingsloven og ligelønsloven, og det håber vi meget fra Socialdemokratiets side. Derfor synes vi, det var en overvejelse værd at arbejde dem sammen i én lov og ét regelsæt.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Med hensyn til ændringsforslagene er det lidt den samme diskussion, som vi havde tidligere i hvert fald om ændringsforslaget til § 15, så det skal jeg ikke sige meget om.

Men om ændringsforslag nr. 4 vil jeg lige spørge, fordi jeg selv havde stillet et ændringsforslag, som vi fik skabt et flertal for, at så havde jeg ikke noget imod, at der står, det er arbejdsministerens ændringsforslag, for der er nogen, der har gjort mig usikker, om det nu også er det samme.

Jeg var gået ud fra, da jeg sagde ja til forslaget ved at trække mit eget, at det omhandlede den periode, som jeg selv ville have foreslået det skulle omhandle. Det vil sige under hele perioden fra det øjeblik, en mand kommer, fordi hans hustru er blevet gravid og de ved nogenlunde, at om 2 måneder eller 3 måneder, så er tiden derhenne – ja, ikke fordi der kun er 3 måneders graviditet naturligvis – hvor farmand gerne vil have barselorlov. Så vil jeg gerne have at vide: Den tid, fra han – om jeg så må sige – annoncerer det over for sin arbejdsgiver, og frem til, at han har overstået den barselorlov, han har besluttet sig for at tage, er den dækket af det, der står i dette forslag? For det har hele tiden været meningen, og det håber jeg at jeg får et positivt svar på fra ministeren.

Der er et andet spørgsmål, som jeg også gerne vil stille, men mit problem er, at man under andenbehandlingerne først skal behandle ændringsforslagene, og mit spørgsmål drejer sig om noget, som jeg ved bliver stående, fordi et ændringsforslag falder. Jeg ved ikke, om formanden tillader, jeg stiller det nu, ellers skal jeg jo op i anden omgang.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Formanden tillader det.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg får lov. Det takker jeg for, fordi dette hænger sammen.

Såfremt ændringsforslag nr. 3 til § 15 ikke bliver vedtaget, hvilket noget kan tyde på i øjeblikket, må jeg stille ministeren et spørgsmål, fordi det er noget, der er blevet uklarer om under forløbet her, og efter at vi er færdige med at stille spørgsmål i udvalget.

Det, der står i § 15, stk. 3, sidste sætning: »Kravet behandles ad fagretlig vej«, omhandler det det, der står i denne bestemmelse, og ikke hele forslaget? Jeg håber, at det, jeg spørger om, er forstået, fordi det er væsentligt at finde ud af, om dette med den fagretlige vej egentlig kun omhandler foregående afsnit af paragraffen eller hele forslaget. Der er altså berettiget tvivl om, hvordan det ser ud, efterhånden som vi har fået snakket os igennem, hvordan det ser ud, så det vil jeg gerne bede ministeren svare på.

Glønborg (KRF):

Også til lovforslag nr. L 64 har jeg lovet at redegøre for Kristeligt Folkepartis holdning, og det skal jeg gøre ganske kort.

Ændringsforslag nr. 1 af Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti er vi stærke modstandere af. Ikke på grund af det, der står her, hvis det udelukkende skulle knyttes til ligestillingsspørgsmålet, men man benytter anledningen til at få noget andet puttet med ind, nemlig at få tillidsrepræsentanten til at deltage i ansættelsessamtalen. Hermed mener jeg, at man går for langt i beskæringen af arbejdsgiverens mulighed for at få de relevante oplysninger frem, når der skal foretages en ansættelse.

Til de øvrige ændringsforslag af S og SF vil jeg sige, at vi glæder os i Kristeligt Folkeparti over, at vi er på vej og på god vej med hensyn til ligestilling, men vi føler, at man her er hoppet lidt længere, end vi har kunnet finde enighed om, så de ændringsforslag kan vi ikke gå ind for.

Så vil jeg gerne have lov til at udtrykke min glæde over det ændringsforslag, som arbejdsministeren nu har stillet. Vi er mange i udvalget, der har været meget, meget glade for at medvirke til, at det er kommet med, så det vir-

kelig sikres, at det, at man venter en glædelig begivenhed, ikke på nogen måde skal kunne bruges som anledning af en arbejdsgiver til at fremkalde en uglædelig begivenhed.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil gerne sige til Kristeligt Folkeparti, at det, når vi gerne vil have, at tillidsrepræsentanten skal med i ansættelsessamtalen, netop er for at få en større sikkerhed for, at der bliver stillet relevante spørgsmål i forhold til det arbejdsfællesskab, som den pågældende ansøger måske skal indgå i.

Det, der er situationen i dag, er, at kvinder, når de skal til ansættelsessamtale, bliver stillet nogle spørgsmål, som absolut ikke har noget at gøre med deres kvalifikationer i faglig retning, men noget at gøre med, hvordan deres familiemæssige baggrund er, om de har pasningsmuligheder til deres børn, om deres børn har haft fåresyge og mæslinger og den slags. Det er for os at se irrelevante spørgsmål, og vi tror altså på, at man, når der er en tillidsrepræsentant med, sikrer sig imod, at arbejdssgiverne stiller disse irrelevante spørgsmål.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Først vil jeg gerne sige til fru Jytte Andersen, at for så vidt angår spørgsmålet om at samarbejde forskellige love, vil jeg da gerne næste gang, vi skal kigge på dem, se, om det ud fra et regelforenklings synspunkt og overskueligheds synspunkt er hensigtsmæssigt at gøre det. Det er altså endnu et løfte om fordomsfrit at se på, om det er hensigtsmæssigt. Jeg vil ikke binde mig til en konklusion her på stedet, men jeg vil gerne overveje det.

Så vil jeg gerne sige, også foranlediget af fru Jytte Andersens bemærkning om, at mit ændringsforslag nr. 4 skulle være stillet under hårdt pres fra Socialistisk Folkeparti og fra fru Elisabeth Arnold, at jeg synes egentlig, det er en lidt pudsig formulering.

Der sker det, at der kommer et ændringsforslag fra SF, et ændringsforslag, der interesserer fru Elisabeth Arnold og de andre ordførere i regeringspartierne ud fra en holdning om, at vi gerne vil gøre tingene ordentligt og godt. Så konstaterer vi, at der efter vores mening er nogle uklarheder i ændringsforslaget fra Socialistisk Folkeparti. Derfor udarbejder jeg et æn-

[Arbejdsministeren]

dringsforslag, og vi forespørger Socialistisk Folkeparti, om det dækker deres hensigter. Da svaret er bekræftende, siger vi: fint, så stiller vi det ændringsforslag, fordi det altså dækker både de hensigter, som Socialistisk Folkeparti havde, og de synspunkter, som regeringspartierne ordførere og arbejdsministeren havde i kraft af dialogen, og det er vel egentlig det, den politiske debat drejer sig om. I kraft af dialogen laver vi med udgangspunkt i Socialistisk Folkepartis initiativ en forbedring. Sådan kan vi egentlig godt lide at arbejde, vil jeg godt sige, så jeg synes, det er en god og ordentlig måde, det er lavet på.

Så siger fru Lilli Gyldenkilde, at hun efterfølgende er blevet en lille smule usikker om fortolkningen. Jeg vil gerne svare et meget klart og rungende ja til fru Lilli Gyldenkildes spørgsmål: Det gælder for den pågældende mand i den pågældende situation.

Det er altså en ligestillingslov, og derfor gælder bemærkningerne til ændringsforslag nr. 4 i betænkningen både for mænd og kvinder, og det vil sige, at det gælder, fra graviditeten er indtruffet, til orloven er afsluttet, og det gælder både for mænd og kvinder, det er der ingen som helst tvivl om.

For så vidt angår fru Lilli Gyldenkildes spørgsmål til § 15, stk. 3, har jeg forstået det spørgsmål på en måde, der giver mig lyst til at sige følgende to ting. For det første, at det fagretlige system kan anvendes, når der er en overenskomst. For det andet, hvis en lønmodtager er dårligere stillet efter en overenskomst end efter loven, er det domstolene, der skal tage stilling.

Altså lønmodtageren har et retskrav, der svarer til den bedste af de to situationer.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil gerne bringe arbejdsministeren ud af hans vildfarelse, hvis den består i – og sådan kunne det næsten lyde i arbejdsministerens indlæg lige før – den opfattelse, at det ændringsforslag, som støttes fra arbejdsministerens side, ikke har Socialdemokratiets bevågenhed. Det har vi faktisk forsøgt at tage højde for i et ændringsforslag, hvor vi sammenskrev § 15 og § 16, og hvor vi sagde, at i enhver situation skulle der være forbud mod afskedigelser.

Udtrykket »enhver situation« gælder også, når man er i omstændigheder, altså, som Kristeligt Folkeparti sagde før, venter en lykkelig begivenhed eller man rejser krav om ligeløn. Det var baggrunden for, at vi skrev det sammen i én paragraf. Det ville være logisk, det ville være enkelt, og det ville omfatte hele problemstillingen.

Så det er en vildfarelse, hvis arbejdsministeren har fået det indtryk, at Socialdemokratiet ikke var optaget af dette spørgsmål, og det var vi jo, al den stund vi hele tiden har opfattet arbejdsministerens forslag som en indsnævring af det flertal fra forrige folketingssamling, der pålagde arbejdsministeren og regeringen at løse spørgsmålet for så vidt angår gravide kvinder.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Der synes åbenbart at have været en vis diskussion om, hvem der har paterniteten eller materniteten til ændringsforslag nr. 4 vedrørende omfanget af den omvendte bevisbyrde.

Jeg vil gerne gøre det helt klart, at den egentlige skyldige eller ansvarlige for ændringsforslaget er Ligestillingsrådet, som gav et meget klart og udtømmende svar på et meget fornuftigt spørgsmål, der blev stillet i udvalget.

Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget var hurtigst til at reagere og sige, at hvis vi skal undgå, at denne lov bliver en narresut, skal vi lave et ændringsforslag, som sikrer os, at Ligestillingsrådets indvendinger naturligvis ikke har nogen basis i virkeligheden – sådan kom det til at gå til – og jeg synes, det var et udmærket initiativ fra fru Lilli Gyldenkilde fra SF, som derved fik gjort os andre opmærksom på, hvad der var den egentlige hage ved dette forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§ 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 46 stemte for, 57 imod.

§§ 2–13

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes uden afstemning.

§ 14
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af § 15
forkastedes uden afstemning.

§ 15, ændringsforslag nr. 4, § 16, således ændret, §§ 17-19, ændringsforslag nr. 5, § 20, således ændret, og § 21
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Anden behandling af lovforslag nr. L 147:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Retternes saglige kompetence i civile sager m.v.).

Af justitsministeren (Ninn-Hansen).
(Fremsat 15/12 88. Første behandling 17/1 89. Betænkning 30/3 89).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Jane Oksen (FP):

Fremskridtspartiet var ved førstebehandlingen af dette forslag lidt i tvivl om sin indstilling, men vi har nu drøftet det nærmere i gruppen, og ved at analysere det mener vi ikke, det får de økonomiske konsekvenser, som vi først frygtede, men at det nok går nogenlunde lige op, og at det trods alt er en forbedring, at flere sager kan behandles ved byretten, så vi vil gerne indstille forslaget til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1-3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 224:

Forslag til lov om ændring af lov om social bi- stand. (Ændring af regler om praktisk bistand). Af socialministeren (Aase Olesen). (Fremsat 30/3 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Hanne Andersen (S):

For 2 år siden blev et samlet Folketing enig om, at varig hjemmehjælp skulle være gratis fra den 1. januar 1989. Der var flertal for forslaget, og Socialdemokratiet var med i dette flertal.

Den 15. december 1988 blev et flertal her i Tinget enig om, at betaling for hjemmehjælp skulle forlænges til den 1. juli 1989. Vi var ikke med i det flertal.

Men vi var med i flertallet, der vedtog ældre- pakken i 1987. Vi mener fortsat, at samspilspro- blemerne skal gøres mindre - de skal løses. Vi mener fortsat, at varig hjemmehjælp skal være gratis. De ældre, de handicappede skal have den hjælp for at kunne blive i eget hjem, hvis de ønsker det, og det letter jo også fortsat presset på plejehjemmene.

I december skulle ministeren så bidrage med besparelser på finansloven og fandt nogle af disse besparelser på hjemmehjælpen, selv om vi dengang pegede på, at de samlede udgifter til en hjemmehjælpstime er 100 kr. i gennemsnit og de offentlige kasser betaler de 96 kr.